

presbyteris, diaconis, viduis canonici, hypodiaconis, diaconissis, lectoriis (et) habentibus charismata. Primus in medio consistat episcopus, et post ipsum immediate sistant presbyteri hinc et inde, et post presbyteros, qui sunt in parte sinistra, sequantur proxime viduae, post presbyteros, qui sunt in parte dextera, stent diaconi, et post hos lectores, et post lectores hypodiaconi, et post hypodiaconos diaconissas.

Episcopus [fol. 341 v. col. 1] itaque manum imponat super panes collocatos super altare, atque simul etiam presbyteri imponant manus. Ceteri autem sint tantummodo stantes (in silentio).

Non recipiatur panis catechumeni, etiamsi filium vel uxorem habeat fideles, velitque pro illis offerre: non est ipsis oblatio offerenda, prius quam baptismum suscepit.

Antequam episcopus vel presbyter offerat, populus det sibi invicem pacem.

Deinde, magno facto silentio, diaconus proclamat:

Diconi proclamatione super Eucharistiam^().*
In cœlos corda vestra.
Si quis odium contra proximum habet, reconcilietur;
Si quis in conscientia incredibilitatis versatur, confiteatur;
Si quis mentem habet alienam a præceptis, discedat;
Si quis in lapsu est peccati, ne se abscondat; nefas est ei se abscondere;
Si quis ægrotta mente laborat, ne accedat;
Si quis pollutus; si quis non firmus, locum det;
Si quis alienus a præceptis Jesu, abeat;
Si quis prophetas despicit, semet segreget; ab ira Unigeniti semet servet;

(*) In utroque codice M B legitur *καταστήσατε*.

«Si quis prophetas spernit» etc. in versione copto-arab. habetur «qui reicit libros diuinos, semet segreget» et pro «ne crucem despiciamus» habetur in dicta versione «qui erubuerit confiteri crucem Christi, abeat» etc. Præterea in eadem versione desunt nonnullæ proclamations.

⁽¹⁾ Versio copto-arab. quoad ejusmodi proclamations diaconales differt paulisper a textu syriaco, prodiisque recentiorum statem. Sic ex causa pro illa proclamatione:

ابْلَجْتُ لِهِ سَعْدًا :
سَنَّةٌ مَّوْسِعٌ دِيْنَكُمْ :
عَنْ (۱) دِوَرَةٍ بَطَأْتُ لِمْ . كَلَّمَهُمْ فَخَذَلْتُمْ :
شَفَقَتْنَا فَلَمْ يَحْبُّنَا . فَلَمْ يَلْعَمْنَا . فَلَمْ يَمْنَعْنَا .
فَلَمْ يَلْغَمْنَا . فَلَمْ يَنْلُغْنَا . فَلَمْ يَنْعَمْنَا .
لَمْ يَمْنَعْنَا . فَلَمْ يَلْعَمْنَا . فَلَمْ يَحْبُّنَا .
فَلَمْ يَلْغَمْنَا . فَلَمْ يَنْلُغْنَا . فَلَمْ يَنْعَمْنَا .

عَنْ (۲) نَّعْمَانَ فَلَمْ يَمْنَعْنَا .
مَدْعَوْتُمْ فَلَمْ يَنْعَمْنَا :
عَنْ (۳) نَّعْمَانَ فَلَمْ يَمْنَعْنَا :
لَمْ يَلْغَمْنَا :
لَمْ يَنْلُغْنَا :
لَمْ يَنْعَمْنَا :
لَمْ يَمْنَعْنَا :
لَمْ يَلْعَمْنَا :
لَمْ يَحْبُّنَا :

لَمْ يَلْغَمْنَا :
لَمْ يَنْلُغْنَا :
لَمْ يَنْعَمْنَا :
لَمْ يَمْنَعْنَا :
لَمْ يَلْعَمْنَا :
لَمْ يَحْبُّنَا :
لَمْ يَلْغَمْنَا :
لَمْ يَنْلُغْنَا :
لَمْ يَنْعَمْنَا :
لَمْ يَمْنَعْنَا :
لَمْ يَلْعَمْنَا :
لَمْ يَحْبُّنَا :

Ne crucem despiciamus;

A minis Domini nostri fugiamus;

Videntem habemus Patrem lumen cum Filio, angelosque visitatores;

Vosmetipsos videte, ne in proximos vestros odium teneatis;
Videte, ne quis in ira versetur; Deus videt;

Sursum corda vestra ad offerendum in salutem vita et sanctitatis.
Sapientia Dei suscipiamus gratiam, quae nobis donata est.

Deinde episcopus confitens, gratiasque agens dicat voce terribili:

Dominus noster vobiscum.

Populus respondet: Et cum spiritu tuo.

Episcopus dicat: Sursum corda vestra.

Populus dicat: Habemus ad Dominum.

Episcopus dicat: Confiteamur Domino.

Populus omnis dicat: Dignum et justum est.

Episcopus clamet: Sancta^(۱) per sanctos.

Populus conclamat: In caelo et super terram indesinenter.

Eucharistia seu gratiarum actio super oblationem^(۲).

Episcopus statim dicat: Gracias tibi agimus, Deus sancte, animarum nostrarum corroborator, vita nostra donator, incorruptibilitatis thesaure, Pater Unigeniti tui salvatoris nostri, quem ultimis temporibus misisti ad nos redemptorem et praconem tui consili. Confitemur enim tuum est, ut salvemur per te. Tibi, Domine, confitetur

cor nostrum, intellectus, anima cum omni cogitatione, ut super nos veniat, Domine, gratia tua ad assidue te collaudandum, Filiumque^(۳).

^(۱) Sensus est Deum proclamandum esse sanctum per sanctos seu a sanctis i.e. a fidelibus.

^(۲) Descriptio liturgiae uti et textus ipsius liturgiae in versione copto-arab. different ab iis, que habet documentum nostrum, ibidemque cum antiqua liturgia miscantur multa ex recentiori usu inducta, uti hymnus triumphalis angelorum, epiclesis directa

(۱) Cod. B conjungit تَسْمِيَةً cum fine precedens prolationis sic: تَسْمِيَةً

(۲) In cod. M legitur تَسْمِيَةً تَسْمِيَةً.

ad Spiritum s., diptycha prolixa, oratio dominica ante communionem etc., que omnia ostendunt versionem illam copto-arabicam Testamenti corruptam esse.
(۳) Ex versione zethiop. apud Ludolf ita corrigendum videtur iste locus «ad assidue te collaudandum per Filium tuum Unigenitum nunc et semper et in secula seculorum.» Ex S. Justino M. etiam colligitur gratias in missæ sacrificio Patri esse agendas per Filium.

producens acerbitatem destruitur. Da igitur, Domine, ut oculi nostri, qui ad intus sunt, te intueantur, te glorificent, te magnificant et tui memores sint, tibique serviant, quoniam in te uno portionem habent, Fili et Verbum Dei, cui omnia subjiciuntur. Eos, qui sunt in charismatis revelationum sustine usque in finem, qui sunt in charismate sanationis, confirmata, qui habent virtutem linguarum, robora, qui 'laborant in verbo doctrinae, dirigere. Curam habe eorum, qui tuam voluntatem semper faciunt, viduas visita orphansque adjuva. Memento eorum, qui in fide obdormierunt, et da nobis haereditatem cum sanctis tuis, concede nobis virtutem placendi tibi, quemadmodum et ipsi tibi placuerunt. Pasce populum in rectitudine et nos omnes sanctifica. Da deinde, Deus, ut tibi uniantur omnes, qui participando accipiunt ex sacriss (mysteriis) tuis, ut Spiritu sancto repleantur ad confirmationem fidei in veritate. ut tribuant tibi semper doxologiam et Filio tuo dilecto Jesu Christo, per quem tibi gloria et imperium cum Spiritu tuo sancto in saecula saeculorum.

Populus dicat: Amen.

Diaconus: Sollicite supplicemus Dominum et Deum nostrum, ut nobis concedat concordem mentem spiritus.

Episcopus: Da nobis concordem mentem [fol. 342 r. col. 1] in Spiritu sancto, et sana animas nostras per hanc oblationem, ut vivamus in te per omnia saecula saeculorum.

Populus: Amen.

Hæc eadem repeat populus orans.

Hisce peractis, sit clausula actionis gratiarum hoc modo: Sit nomen Domini benedictum in saecula.

Populus: Amen.

Sacerdos: Benedictus, qui venit in nomine Domini, benedictum nomen gloriae ipsius.

Officiale: Omnis populus dicat: Fiat, fiat.

(r) Deest **a** in cod. B.

(s) In cod. B **λατινα**.

(t) In cod. B **επισκοπα**.

Episcopus dicat: Emitte gratiam Spiritus super nos.
 Porro episcopus, si passus fuerit in somno profluvium, ne offerat;
 sed offerat presbyter; neque idem episcopus sumat ex mysteriis, non
 quasi sit pollutus, sed propter honorem altaris. Postquam autem
 jejunaverit et se lavaverit aquis mundis, accedat ad ministerium.
 Item et presbyter. Vidua quoque, quae menstrua fuerit, non accedat
 (ad sumendum eucharistiam). Similiterque quævis alia mulier (menstrua)
 aut vir laicus, aut quisquis ex cœtu (qui profluvium nocturnum habu-
 erit), ne accedant, honoris causa, nisi praemissis jejunio et lavacro.
 Suscipiat prius clerus sequenti ordine: episcopus, dein pres-
 byteri, postea diaconi, hinc viduæ, tunc lectores, tunc hypodiacomini,
 deinde qui charismatibus fruuntur, et recens baptizati (et) pueri.
 Populus autem hoc ordine: Senes, virgines (seu coelibes), deinde ceteri.
 Ex mulieribus primo diaconissæ, deinde ceteræ.
 Quilibet suscipiens eucharistiam, antequam illam sumat, dicat:
 Amen. Et postquam repererit (manu) [particulam] ex eucharistia, oret sic:
 Sancta, sancta, sancta Trinitas ineffabilis, da mihi, ut sumam hoc corpus
 in vitam, non in condemnationem. Da mili, ut faciam fructus, qui tibi
 placent, ut, cum appaream placens tibi, vivam in te, adimplens præ-
 cepta tua, et cum fiducia invocem te, Pater, cum implorem super
 me tuum regnum et tuam voluntatem, nomen tuum sanctificetur, Do-
 mine, in me, quoniam tu es fortis et gloriosus et tibi gloria in saecula
 saeculorum. Amen. Qua oratione finita, sumat.
 Accipiens autem ex calice, dicat semel iterumque: Amen, in pleni-
 tudinem corporis et sanguinis.

Postquam sumpserint omnes, orent confiteentes et gratias agentes
 pro sumptione, proclaimante diacono:
 Confiteamur Domino, cum ex sanctis ejus (mysteriis) accipimus,
 deprecemur et supplicemus, ut in vitam et salutem animarum nostrarum
 sit haec sumptio, retribuentes doxologiam Domino Deo nostro.

(¹) Amanensis cod. B, postquam scripsert verba ἀπότολμον, eadem verba mutavit
 in πρόσθιον.

مَلْكُوكْ بِهَرْبَهُ وَهَرْبَهُ سَعْدَهُ لَهُ عَيْنَهُ تَرْهَهُ سَعْدَهُ مَلْكُوكْ بِهَرْبَهُ . مَلْكُوكْ
 خَتْنَهُ لَهُ خَتْنَهُ سَعْدَهُ . خَتْنَهُ لَهُ خَتْنَهُ سَعْدَهُ . مَلْكُوكْ بِهَرْبَهُ [col. 2]
 خَتْنَهُ لَهُ خَتْنَهُ سَعْدَهُ . خَتْنَهُ لَهُ خَتْنَهُ سَعْدَهُ . مَلْكُوكْ بِهَرْبَهُ سَعْدَهُ . خَتْنَهُ
 لَهُ خَتْنَهُ سَعْدَهُ . مَلْكُوكْ بِهَرْبَهُ خَتْنَهُ سَعْدَهُ . مَلْكُوكْ بِهَرْبَهُ . مَلْكُوكْ
 بِهَرْبَهُ سَعْدَهُ . مَلْكُوكْ بِهَرْبَهُ خَتْنَهُ سَعْدَهُ . مَلْكُوكْ بِهَرْبَهُ سَعْدَهُ . مَلْكُوكْ
 بِهَرْبَهُ سَعْدَهُ . مَلْكُوكْ بِهَرْبَهُ خَتْنَهُ سَعْدَهُ . مَلْكُوكْ بِهَرْبَهُ سَعْدَهُ . مَلْكُوكْ
 بِهَرْبَهُ سَعْدَهُ . مَلْكُوكْ بِهَرْبَهُ خَتْنَهُ سَعْدَهُ . مَلْكُوكْ بِهَرْبَهُ سَعْدَهُ . مَلْكُوكْ

Populus: Amen.

XXIV.

Si sacerdos consecrat oleum ad sanationem eorum qui patiuntur,
 ponens ante altare vas illud (continens oleum), dicat submisse ita:
 Domine Deus, qui concessisti nobis Spiritum Paraclitum, Dominum,
 nomen salutare, (spiritum) immobilem, qui absconditur a stultis, reve-
 latur vero sapientibus. Christe, qui sacrificasti nos, qui sapientes
 effectisti misericordia tua famulos tuos, quos elegisti sapientia illa tua;
 qui nobis peccatoribus misisti scientiam Spiritus tui, per sanctitatem
 illam tuam, cum concessisti nobis virtutem Spiritus tui; qui sanator es
 cuiusvis morbi et passionis; qui dedisti charisma sanationis illis, qui
 per te illo dono digni effecti sunt, emitte super oleum istud, quod est
 typus pinguedinis tuæ, complementum tuæ beneficæ commiserationis, ut
 liberet laborantes, sanet ægrotantes, et sanctificet redeentes, cum ad
 fidem tuam accedunt: quoniam tu es fortis et gloriosus in saecula
 saeculorum.

Populus: Amen.

(ⁱ) Cod. M. habet ~~أَسْلَمَ~~.

XXV.

Similiter ipsa oratio (dicatur) super aquam.

Rahmani, Testamentum D. N. I. X.

لَهُمْ .
لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ .
لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ .

لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ .
لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ .
لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ .
لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ .
لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ .
لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ .
لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ .
لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ .
لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ . لَهُمْ .

XXVI.

Prima aurora episcopus congreget populum, ut officium persolvatur usque ad ortum solis.

Ad primam collaudationem auroræ, prope adstantibus presbyteris, diaconis, ceterisque (clericis) nec non fidelibus, sic dicat (episcopus):

Gloria Domino.

Populus: Dignum et justum est.

Laudatio auroræ.

Episcopus: Dignum et justum est, ut te laudemus et exaltemus, tibiique confiteamur, ineffabilis Deus, qui cuncta fecisti. Animas nostras sursu[m] expandentes, elevamus collaudationem matutinam ad te, Domine, sapientissime, fortis et multæ misericordiæ Deus, confirmator et tutator animarum nostrarum. Te laudamus, o Verbum, qui genitus es a Patre ante secula, quique solus cum sanctis tuis requiescis [col. 3], qui celebraris laudibus archangelorum; o opifex, qui non fuisti manibus confectus, o declarator sacerorum invisibilium, purorum et immaculatorum; o qui nobis nota fecisti mysteria abscondita sapientiæ, et promisisti nobis lucem immortalitatis, tibi gloriam tribuimus in sanctitate pura nos famuli tui, Domine.

Populus dicat: Te laudamus, tibi benedicimus, tibi confitemur, Domine, teque supplicamus, Deus noster.

Insuper (subdat episcopus): Deus, genitor lucis, principium vite, donator scientiæ, largitio (*sic*) gratiæ, conditor animalium, auctor rerum pulchrarum, donator Spiritus sancti, thesaurus sapientiæ, effector rerum bonarum; Domine, doctor sanctitatis, qui arbitrio tuo mundos tenes, quique es susceptor orationum purarum; te laudamus, Fili Unigenite, Primogenite et Verbum Patris, qui omnem gratiam tuam concessisti nobis, qui te invocamus adjutorem, Patremque tuum genitorem. Tu qui habes essentialiam nesciam lœdi, ubi neque caries neque linea cor-

(1) Cod. B habet *قَوْسِيَّةٍ*.

وَلَمْ يَكُنْ مُهْبِطًا إِلَى أَرْضِ الْمُؤْمِنِينَ. فَلَمَّا
 كَانَتْ اللَّيْلَةُ الْمُهُجَّرَةُ الْمُؤْمِنُونَ حَلَّتْ
 وَلَمْ يَكُنْ مُهْبِطًا إِلَى أَرْضِ الْمُؤْمِنِينَ. فَلَمَّا
 كَانَتْ اللَّيْلَةُ الْمُهُجَّرَةُ الْمُؤْمِنُونَ حَلَّتْ
 وَلَمْ يَكُنْ مُهْبِطًا إِلَى أَرْضِ الْمُؤْمِنِينَ. فَلَمَّا
 كَانَتْ اللَّيْلَةُ الْمُهُجَّرَةُ الْمُؤْمِنُونَ حَلَّتْ
 وَلَمْ يَكُنْ مُهْبِطًا إِلَى أَرْضِ الْمُؤْمِنِينَ. فَلَمَّا
 كَانَتْ اللَّيْلَةُ الْمُهُجَّرَةُ الْمُؤْمِنُونَ حَلَّتْ
 وَلَمْ يَكُنْ مُهْبِطًا إِلَى أَرْضِ الْمُؤْمِنِينَ. فَلَمَّا
 كَانَتْ اللَّيْلَةُ الْمُهُجَّرَةُ الْمُؤْمِنُونَ حَلَّتْ
 وَلَمْ يَكُنْ مُهْبِطًا إِلَى أَرْضِ الْمُؤْمِنِينَ. فَلَمَّا
 كَانَتْ اللَّيْلَةُ الْمُهُجَّرَةُ الْمُؤْمِنُونَ حَلَّتْ
 وَلَمْ يَكُنْ مُهْبِطًا إِلَى أَرْضِ الْمُؤْمِنِينَ. فَلَمَّا
 كَانَتْ اللَّيْلَةُ الْمُهُجَّرَةُ الْمُؤْمِنُونَ حَلَّتْ
 وَلَمْ يَكُنْ مُهْبِطًا إِلَى أَرْضِ الْمُؤْمِنِينَ. فَلَمَّا
 كَانَتْ اللَّيْلَةُ الْمُهُجَّرَةُ الْمُؤْمِنُونَ حَلَّتْ
 وَلَمْ يَكُنْ مُهْبِطًا إِلَى أَرْضِ الْمُؤْمِنِينَ. فَلَمَّا
 كَانَتْ اللَّيْلَةُ الْمُهُجَّرَةُ الْمُؤْمِنُونَ حَلَّتْ
 وَلَمْ يَكُنْ مُهْبِطًا إِلَى أَرْضِ الْمُؤْمِنِينَ. فَلَمَّا
 كَانَتْ اللَّيْلَةُ الْمُهُجَّرَةُ الْمُؤْمِنُونَ حَلَّتْ
 وَلَمْ يَكُنْ مُهْبِطًا إِلَى أَرْضِ الْمُؤْمِنِينَ. فَلَمَّا
 كَانَتْ اللَّيْلَةُ الْمُهُجَّرَةُ الْمُؤْمِنُونَ حَلَّتْ
 وَلَمْ يَكُنْ مُهْبِطًا إِلَى أَرْضِ الْمُؤْمِنِينَ. فَلَمَّا
 كَانَتْ اللَّيْلَةُ الْمُهُجَّرَةُ الْمُؤْمِنُونَ حَلَّتْ
 وَلَمْ يَكُنْ مُهْبِطًا إِلَى أَرْضِ الْمُؤْمِنِينَ. فَلَمَّا
 كَانَتْ اللَّيْلَةُ الْمُهُجَّرَةُ الْمُؤْمِنُونَ حَلَّتْ
 وَلَمْ يَكُنْ مُهْبِطًا إِلَى أَرْضِ الْمُؤْمِنِينَ. فَلَمَّا
 كَانَتْ اللَّيْلَةُ الْمُهُجَّرَةُ الْمُؤْمِنُونَ حَلَّتْ
 وَلَمْ يَكُنْ مُهْبِطًا إِلَى أَرْضِ الْمُؤْمِنِينَ. فَلَمَّا
 كَانَتْ اللَّيْلَةُ الْمُهُجَّرَةُ الْمُؤْمِنُونَ حَلَّتْ
 وَلَمْ يَكُنْ مُهْبِطًا إِلَى أَرْضِ الْمُؤْمِنِينَ. فَلَمَّا
 كَانَتْ اللَّيْلَةُ الْمُهُجَّرَةُ الْمُؤْمِنُونَ حَلَّتْ

rumpunt⁽¹⁾, qui iis, qui tota corde in te confidunt, largiris, quæ angeli cupierunt inspicere; qui custos es lucis æternæ, et thesaurorum incorruptibilem, qui tenebras, quæ erant in nobis, voluntate Patris tui illustri, qui ex abysso in lucem nos extulisti, ex morte vitam nobis dedit, ex servitute libertatem concessisti, qui per crucem nos effecisti familiares Patri tuo; per evangelium tuum ad celorum excelsa nos duxisti, et per prophetas tuos nos consolatus es, qui per te nos domesticos Patris luminum reddidisti. Da, Domine, nobis, ut te laudemus Deum nostrum, ut semper cum gratiarum actione indesinenter concinnamus tibi laudes, nos famuli tui, Domine.

Populus: Te laudamus, tibi benedicimus, tibi confitemur, teque supplicamus, Deus noster.

Episcopus etiam dicat: Triplicamus tibi collaudationem istam ex oribus nostris ad imaginem tui regni, Fili Dei, qui per sœculum, qui (es) super omnia cum Patre, quem universa creatura collaudat, cum a metu Spiritus tui trepidat, a quo omnis natura contremiscit timetque, quemque omnis anima justa benedicit; ad quem nos omnes configimur, qui perturbationem, tempestates, ventos nobis sedavit, qui factus est nobis portus quietis et asylum a pernicie; in quem spem salutis æternæ reponimus; qui in morbis [fol. 342 v. col. 1] supplicaris, et gratis sanas; qui concomitariis eos, qui detenti sunt in carcerebus; qui nos a vinculis mortis liberasti; tu consolator miserorum, afflictorum et eorum, qui laborarunt et se defatigarunt in cruce; tu, qui quasvis minas a nobis repellis; qui dolum satanae propter nos redarguisti; qui ipsius minas abigis, nobisque das fortitudinem; qui omnem errorem depellis ab iis, qui in te confidunt. Te, quem laudarunt prophætæ et apostoli in abscondito, laudamus et nos, Domine, tibiique doxologiam elevamus, ut cum per te intelligentes facti fuerimus, in mansionibus vita quiescamus facientes semper tuam voluntatem. Da et nobis, Domine, ut ambulemus secundum precepta tua. Nos omnes in misericordia visita,

(1) Cod. B habet **أَنْتَ** **أَنْتَ**.
 (2) Cod. B habet **أَنْتَ** **أَنْتَ** in forma sing.

(1) Vide supra proleg. c. VI.
 (2) Vide supra proleg. c. VI.

minimos nempe et magnos, principem et populum ipsius, pastorem et ipsius ovile, quoniam tu, Domine, es Deus noster et benedictum et laudatum regnum tuum, Pater, Fili et Spiritus sancte et ante sæcula et nunc et semper et per generationes generationum et in sæcula in-terminabilia sæculi.

Populus: Amen.

Psallant psalmos et cantica quatuor, unum quod⁽¹⁾ ex Moyse, (alia) ex Salomone et ex prophetis alia sic: Psallentes pueruli, duo virgines, tres diaconi, tres presbyteri. Et pariter collaudatio proferatur ab episcopo vel a presbytero hunc in modum:

Gratia Domini nostri vobiscum omnibus.

Populus dicat: Et cum spirito tuo.

Sacerdos dicat: Etiam laudemus Dominum nostrum.

Populus dicat: Digne et juste.

Sacerdos dicat: Defixa sunt corda vestra.

Populus dicat: Habemus apud Dominum.

Collaudatio finalis.

Domine Pater, donator lucis, auctor omnis virtutis, omnium spirituum, obsignator lucis æternæ et rector vitæ, causa efficiens deliciarum et immortalitatis, qui nobis dedisti, ut tenebras materiales pertransiremus, qui largitus es nobis lucem immaterialē, qui vincula inobedientiæ dissolvesti, nosque fide, quæ tua est, coronasti, tu, qui non recedis a famulis tuis, sed continuo in ipsis existis, tu, qui non negligis eas (i. e. animas), quæ labore ac metu tuo te supplicant, qui cuncta, antequam cogitentur, intelligis, cunctaque scrutaris, ante quævis consilia, qui largiris, antequam te rogamus, ut dones; cuius beneficium est exaudire eos [col. 2], qui tibi animo non hæsitante inserviunt, rex lumen principalium et militum celestium, qui audis archangelos glorificantes

(¹) Cod. B scribit lumen.

(²) In cod. B deest lumen.

(³) Ad litteram quæna per Moysem.

لَمْ يَرْجِعْ تَلْكَهُ مُخْتَصَبِهِ . وَقَدْ يَمْهُولُ سَبَطَهُ جَدْهُ لِمَ حَنْدَهُ
حَسَنَهُ لَمْ . تَلْكَهُ وَجْهَهُ احْبَابِهِ . سَلْمَهُ دَلْهُ عَلَيْهِ لَمْ نَعْدَهُ .
لَمْ يَرْجِعْ تَلْكَهُ مُخْتَصَبِهِ . بَعْدَهُ دَلْهُ حَسَنَهُ بَعْدَهُ زَبَابِهِ .
لَمْ يَرْجِعْ تَلْكَهُ مُخْتَصَبِهِ . لَمْ يَرْجِعْ تَلْكَهُ مُخْتَصَبِهِ .

لَمْ يَرْجِعْ تَلْكَهُ مُخْتَصَبِهِ . لَمْ يَرْجِعْ تَلْكَهُ مُخْتَصَبِهِ .

لَمْ يَرْجِعْ تَلْكَهُ مُخْتَصَبِهِ . لَمْ يَرْجِعْ تَلْكَهُ مُخْتَصَبِهِ .
لَمْ يَرْجِعْ تَلْكَهُ مُخْتَصَبِهِ . لَمْ يَرْجِعْ تَلْكَهُ مُخْتَصَبِهِ . لَمْ يَرْجِعْ تَلْكَهُ مُخْتَصَبِهِ . لَمْ يَرْجِعْ تَلْكَهُ مُخْتَصَبِهِ .

لَمْ يَرْجِعْ تَلْكَهُ مُخْتَصَبِهِ . لَمْ يَرْجِعْ تَلْكَهُ مُخْتَصَبِهِ .

et in eis requiescis, Domine, exaudi nos, te rogamus, et da, ut fidenti
animo, voce incessanti te laudemus, te exalteremus, tibi elevemus doxo-
logiam, ut a te conservati et luce directi nos famuli tui, te, Domine,
glorificemus continuo.

Populus: Te laudamus, tibi benedicimus, tibi confitemur, teque
supplicamus, Deus noster.

Sacerdos: Domine Jesu, exaudi nos, sancte, qui fuisti vox mutis
loquela destitutis, firmitas paralyticis, illuminator cæcorum, director clau-
dorum, purgator leprosum, sanator fluxuum naturæ, medicus surdorum,
debellator mortis, tortor tenebrarum, radius lucis, lucerna inextingu-
ibilis, sol, qui nescit extingui vel flaccescere, sed semper in tuis sanctis
eluces, qui omnia simul concinnasti pulchre et exornate, tu, qui es ratio
ordinis et proportionis, qui super omnia palam emicisti, tu salvator
hominum et auctor conversionis animarum, qui de omnibus, ut par est,
sollicitus es, tu creator angelorum, exornator singulorum, consilium
Patris, qui intelligentia et sapientia mundos constituisti simulque fixisti,
et a semipaterno tuo Patre ad nos missus fuisti, tu intellectus es spi-
ritus incomprehensibilis et inexplicabilis, declarator invisibilium, glorus
es et admirabile nomen tuum; ideoque et nos famuli tui te laudamus.

Populus: Te laudamus, tibi benedicimus, tibi confitemur, teque
supplicamus, Deus noster.

Sacerdos: Triplicamus hanc collaudationem tibi, Domine sancte,
qui dedisti nobis in te fidem indissolubilem, per quam praestitisti, ut
nos vinceremus vincula mortis, qui creasti mentes rectas eorum, qui in
te confidunt, ut diu fiant, tu, qui nobis concessisti, ut per spiritum
conculcaremus omnem potestatem illius, qui ex adverso est, ne violare-
mus ea, quæ inviolabilia sunt, auctor fuisti, ut amicitiam haberemus
apud Patrem tuum per meditationem tuam. Exaudi, Domine, nos
famulos tuos, tu, quem sine intermissione oramus, qui nostræ suppli-
cationi dedit (*sic*) vim contra eum, qui ex adverso est, tu, quem omni

(*) Cod. B habet *الله*.

(**) Cod. M habet *الله*.

تَمِيلُ مُعْلِمَةَ سُلْطَانَةَ لِمُهَاجِرَةٍ وَّلَهْلَاجَةَ خَلِيلِي. بِسْمِ
اللهِ تَعَالَى تَكْرِيمُ الْمُحَمَّدِيَّةِ، سُبْحَانَهُ لِمُحَمَّدٍ وَّالْمُهَاجِرَةِ تَعَالَى.
لِمُهَاجِرَةٍ تَعَالَى تَكْرِيمُ الْمُحَمَّدِيَّةِ، لَوْلَا دُخَلَّتُمْ
الْمُهَاجِرَةَ، أَنَّمَا أَنْتُمْ كُلُّكُمْ فُلَاجِنْ، هُنَّا نَعْلَمُ أَنَّمَا
أَنْتُمْ كُلُّكُمْ فُلَاجِنْ، لَفَلَّ نَعْلَمُ، مُحَمَّدُ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ هُنَّا
نَعْلَمُ نَعْلَمُ، كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ نَعْلَمُ نَعْلَمُ، كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ
نَعْلَمُ نَعْلَمُ نَعْلَمُ، كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ نَعْلَمُ نَعْلَمُ، كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ
نَعْلَمُ نَعْلَمُ نَعْلَمُ، كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ نَعْلَمُ نَعْلَمُ، كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ
نَعْلَمُ نَعْلَمُ نَعْلَمُ، كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ نَعْلَمُ نَعْلَمُ، كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ
نَعْلَمُ نَعْلَمُ نَعْلَمُ، كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ نَعْلَمُ نَعْلَمُ، كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ
نَعْلَمُ نَعْلَمُ نَعْلَمُ، كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ نَعْلَمُ نَعْلَمُ، كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ
نَعْلَمُ نَعْلَمُ نَعْلَمُ، كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ نَعْلَمُ نَعْلَمُ، كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ
نَعْلَمُ نَعْلَمُ نَعْلَمُ، كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ نَعْلَمُ نَعْلَمُ، كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ
نَعْلَمُ نَعْلَمُ نَعْلَمُ، كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ نَعْلَمُ نَعْلَمُ، كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ كُلُّكُمْ

tempore rogamus ad debellandum improbum, exaudi nos rex in saeculum; consolare viduas; adiuva orphanos; energumenorum, qui a spiritibus impuris vexantur, miserere, eosque purifica; edoce insipientes; converte errantes; [col. 3] detentos in carcere libera; nosque omnes tuere, quoniam tu, Domine, es Deus noster et benedictum gloriosumque est regnum tuum.

Populus: Amen.

XXXVII.

Post hæc compleatur oratio: et exinde lector legat prophetas et ceteras (lectiones); presbyter autem vel diaconus legat evangelium; demum episcopus vel presbyter doceat quæ conveniunt et proficiunt. Deinceps fiat oratio, et catechumeni suscipiant manus impositionem.

XXXVIII.

Postea episcopus instruat populum circa ea, quæ sunt secreta. Si autem episcopus non adest, dicat presbyter, ut fideles noscant ad quemnam accessuri sunt, et quinam ipsis Deus et Pater est.

Porro instructio de mysteriis (seu *mystagogia*) ita proferatur.

Mystagogia que profertur ad fidèles ante oblationem.
Qui fuit⁽¹⁾, qui prope adest, et qui venturus est, ille est qui passus, sepultus est, resurrexit et a Patre fuit glorificatus.

Ille est, qui compedes nostras a morte solvit, qui a mortuis resurrectus est, qui duntaxat sed una et est Deus, qui per Spiritum sanctum carnem Adæ cum anima restituit immortalitati, quoniam in spiritu Adam servavit. Ipse est, qui Adam jam mortuum induit, eumque vivificavit, qui ascendit ad celum. Sub ipso occubuit mors, quæ per crucem devicta fuit; disrupta sunt ejusdem vincula, per quæ olim diabolus contra nos prævaluit. Per passionem ejus (Filiij) idem dia-

bolus impotens et imbecillis virus est, cum (Filius) illius laceraverit funes et (contuderit) viim, laqueosque disruperit, iuctue percusserit faciem ipsius. Qui itaque tenebris plenus erat, commotus est extimuit-

(1) Cf. Apoc. I, 8.

(2) Cod. B habet *مَكْتَبَةٌ مَكْتَبَةٌ*.

(3) In cod. M *مَكْتَبَةٌ* sine a copulativa.

(4) Cf. Apoc. I, 8.
g*

لَهُ مِنْ خَلْقِهِ مُكَوَّنٌ . وَمَنْ تَعْلَمْ مِنْ
 لَهُ مِنْ خَلْقِهِ مُكَوَّنٌ . وَمَنْ تَعْلَمْ مِنْ

[fol. rect. 343 col. 1]

لَهُ مِنْ خَلْقِهِ مُكَوَّنٌ . وَمَنْ تَعْلَمْ مِنْ
 لَهُ مِنْ خَلْقِهِ مُكَوَّنٌ . وَمَنْ تَعْلَمْ مِنْ

que videns Unigenitum Filium animatum in divinitate⁽¹⁾ ad inferos de-
 scendentem, illum, inquam, qui ex celsitudinibus mundis, quæ super
 cœlum sunt, descendit, illum, qui est mens indivisibilis, quæ ex Patre,
 et coæqualis ipsius voluntati, qui cum Patre est factor cœlorum, qui est
 corona angelorum, robur archangelorum, amictus exercituum et spiritus
 dominationum; qui est rex æterni, princeps sanctorum, intellectus
 incomprehensibilis Patris. Ipse est sapientia, ipse virtus, ipse Dominus,
 ipse consilium, ipse intellectus, manus, brachium Patris.
 Credentes confitemur, ipsum esse lucem, salutem, salvatorem, pro-
 tectorum, auxiliatorem, doctorem, liberatorem, remuneratorem, adjuto-
 rem, confirmatorem, murum nostrum.

Ipse est pastor, introitus, janua, via, vita, medicina, cibus, potus
 et judex noster. Ipsum confitemur, passibilem et impassibilem, filium non
 creatum, mortuum vivum, filium Patris, incomprehensibilem et comprehensi-
 bilem. Qui cum esset sine peccato, nostra tulit peccata et [fol. 343 r. col. 1]
 egressus est ex celo paterno. Eius corpus, cum frangitur, fit salus nostra,
 et sanguis, spiritus, vita et sanctificatio, aqua vero purificatio nostra. Qui
 illuminat corda eorum, qui ipsum timent, et cum iisdem in omnibus est.
 Nos alienos fecit ab omni via diaboli. Renovator est animarum, in
 quem nos omnes confidimus.

Qui cum Deus esset et ante sæcula ex Patre Deo æterno, videns
 mundum (constrictum) vinculis peccati (et) abeuntem in ruinam, et vi-
 fere dolosæ conculcatum, mortique per insipientiam et errorem sub-
 jugatum, deliberans genus humanum sanare, venit in uterum virginale,
 sese occultans cunctis colestibus exercitibus atque phalangas adversas
 iniecit in ignorantiam⁽²⁾.

Cum itaque induit corruptibilem carnem, qui incorruptibilis est,
 incorruptibilem efficit carnem, quæ sub morte erat: per hoc ostendit
 typum incorruptibilitatis in carne, quam induit Adæ, qui mortuus erat,
 quo typo abolita fuerunt, quæ erant corrupta.

⁽¹⁾ In cod. B. ~~رسانی~~.

⁽²⁾ In utroque cod. M. B. erronee legitur ~~رسانی~~ ~~رسانی~~ آن.

⁽¹⁾ Hic dicendi modus de unione hypostatica. Verbi incarnati intelligentus est

⁽²⁾ Vid. prolegom. cap. VI.

لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ
 لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ لِهْ

mihi subjugatum induit, neque vicit? Quis est hic, qui carnem mihi
 mancipatam ab interitu eripit?

Quis est hic, qui terram est indutus, sed cœlum est? Quis est
 hic natus in corruptibiliitate, sed est incorruptibilis? Quis est hic
 exemptus a legibus meis? Quis est hic prädator eorum, quæ mea
 sunt? Quis qui pugnat cum virtute flammæ mortis, vincitque tene-
 bras? Quæ est ista nova gloria in hoc spectaculo? Quis est, qui
 impedit, quin efficiam, quæ opto? Quis hic novus mortuus sine peccato?
 Quis hic, qui caliginem obœcitat multiplici splendore, neque me sinit
 dominari in eos, qui mei sunt, sed attrahit in cœlum animas, quæ mili-
 datae erant? Quæ est ista gloria, quæ impedit quominus corpus fiat
 corruptibile? Quis est iste, quem apprehendere nequo? Quæ est
 ista gloria, quam ii, qui circum sunt, nequeunt persercurari?

Heu! Longe ab eo et a suis mihi fugiendum est, nequaquam enim
 potis sum illis læsionem inferre. Hic est enim Christus, qui crucifixus
 est, per quem, quæ ad sinistram pertinebant, evaserunt pertinentia ad
 dexteram, et quæ erant infra, facta sunt veluti superiora, et quæ erant
 retro, in antecessu collocata sunt, cum ipse a mortuis surrexit, inferos
 conculcavit, mortemque morte interermit, et tertia die resurgens Patri
 gratias egit dicens: Tibi gratias ago, Pater mi, non jam labii hisce,
 quæ simul compacta sunt, neque lingua corporali, ex qua veritas et
 mendacium^(*) exēunt, neque verbo, quod arte materiali prodit, sed illa
 voce tibi gratias ago, rex, quæ per te cuncta intelligit, quæque non
 provenit ex organo corporali, neque incident in aures carnales, quæque non
 est in mundo, neque remanet in terra, sed per illam [col. 3] vocem, quæ
 est spiritus, qui in nobis est, quique tibi soli, Pater, loquitur, te diligit, te
 glorificat, per quem etiam chorus universus sanctorum perfectorum te
 clamat dilectum Patrem, sustentatorem, adjutorem, quoniam tu es omnia

^(*) Deest *الله* in cod. B ex incuria scribere.

^(#) Cod. B habet *لهم*.

⁽¹⁾ Dicendum est haec prædicari non de Christo homine-Deo, sed potius de
 homine in genere.

Rahmani, Testamentum D. N. J. X.

et omnia in te sunt, omnia quae sunt, tua sunt neque alterius, tu enim es in sancta sacerdotum. Amen.

Sciat igitur pastor mysteria cuiusvis naturae.

Postquam oraverim, ait Jesus, ut scitis et videtis, ascendam ad Patrem.

Debet itaque pastor instructionem mystagogicam docere (fideles), ut sciant cuiusnam participes fiant in sacris mysteriis et cuiusnam memoriam agant per eucharistiam. Postremo post praedicta sic prosequatur:

Cum igitur et nos ad ipsum configentes didicimus ipsi soli proprium esse dare, petamus ab eo ea, quae ipse dixit se datum esse nobis, quae neque oculus vidit, neque auris audivit, neque in corpore hominis ascensit, quae paravit diligentibus se, uti Moses⁽¹⁾ aliique sancti homines dixerunt. Cum itaque in ipsum speravimus, ei tribuimus gloriam, cui honor et imperium in saeculum saeculorum.

Populus dicat: Amen.

Postquam edocuit populus mystagogiam, offeratur eucharistia. Porro mystagoga non omni tempore pronuncietur, sed tantum in pascha, die sabbati, die dominica et diebus epiphaniae et pentecostes.

XXX.

Qualis debeat esse presbyter. Ordinandus in presbyterum habeat testimonium ab universo coetu, iuxta dicta superius⁽²⁾, ut sit sapiens in lectoris, humili, pauper⁽³⁾ (spiritu?), non amator argenti, maxime addictus inserviendis infirmis, probatus, purus et sine macula, qui exstitit orphanis veluti pater, et pauperibus ministriavit, qui non fuit socius⁽⁴⁾ in frequentanda ecclesia, et per omnia excelluit pietate, qui fuit mitis, ita ut per omnia haec

⁽¹⁾ Cod. B legit **لَمْ يَكُنْ** in singul.

⁽²⁾ In cod. B legitur **لَمْ يَكُنْ** in singul.

⁽³⁾ In cod. B habetur **لَمْ يَكُنْ** in singul.

⁽⁴⁾ In versione copto-arab. habetur «frequentans ecclesiam diligenter».

⁽¹⁾ Minime haec a Moyse dicta sunt. Vid. proleg. c. VI.

⁽²⁾ Addit versio copto-arab. «in capite de institutione episcopi».

⁽³⁾ In versione copto-arab. pro hoc habetur «amator pauperum».

^{9*}